

DECIZIA Nr.32* din 26 mai 1993

Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.126 din 23.05.1994 Miklós Fazakas – președinte

Victor Dan Zlătescu – judecător
Ion Filipescu – judecător
Petru Duda – procuror
Florentina Geangu – magistrat asistent

Pe rol soluționarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art.223 din Codul penal, invocată de inculpatul Lungu Gheorghe în dosarul 6731/1992 al judecătoriei Tulcea. Dezbaterile au avut loc în ședința din 19 mai 1993. Concluziile părților au fost consemnate în încheierea din aceeași dată, pronunțarea fiind amânată pentru astăzi, 26 mai 1993.

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

având în vedere actele și lucrările dosarului, reține următoarele:

Prin rechizitorul Procuraturii Județului Tulcea, Lungu Gheorghe a fost trimis în judecată pentru săvârșirea infracțiunii de delapidare, fapta încadrată în dispozițiile art.223 alin.3 din Codul penal. S-a reținut că inculpatul, deținând funcția de conducător auto la Secția de drumuri naționale Tulcea, și-a însușit mai multe cantități de nisip în scopul valorificării lor.

Judecătoria Tulcea, prin Încheierea din 11 ianuarie 1993, a sesizat Curtea Constituțională, exprimându-și opinia în sensul că întreg titlul referitor la infracțiuni contra avutului obștesc, prin tratamentul penal diferențiat față de celelalte infracțiuni incriminate în Codul penal, este în contradicție cu legea fundamentală în care nu se reglementează o diferențiere față de avutul privat, prin care, dimpotrivă, proprietatea privată este garantată și apărată la fel ca și avutul public.

În vederea soluționării excepției de neconstituționalitate, au fost solicitate, potrivit legii, puncte de vedere Senatului, Camerei Deputaților și Guvernului.

În punctul de vedere primit de la Guvern, se susține că, atât noțiunea de obștesc folosită în art.145 din Codul penal, cât și categoria juridică de avut obștesc nu sunt contrare Constituției, această din urmă categorie având o sferă mai largă decât conceptul de avut public în care se identifică doar bunurile proprietății publice.

Senatul și Camera deputaților nu au comunicat punctul lor de vedere.

În legătură cu competența Curții de a soluționa o excepție de neconstituționalitate privind

o lege care a fost adoptată înainte de intrarea în vigoare a Constituției României din anul 1991, se reține, pe de o parte că, potrivit art.3 alin.(2) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, aceasta este singura în drept să hotărască asupra competenței sale conform art.144 din Constituție, iar pe de altă parte că, potrivit art.3 alin (1) din aceeași lege, competența Curții Constituționale nu poate fi contestată de nici o autoritate.

Desigur, această competență poate apărea numai atunci când, potrivit art.26 alin(3) din Legea nr.47/1992, raporturile juridice fie de drept substanțial, fie de drept procesual au fost stabilite după intrarea în vigoare a Constituției, astfel cum este cazul în speță.

Potrivit principiului neretroactivității legii, Constituția dispune numai pentru viitor. În temeiul acestui principiu, prevederile art.144 lit.c) din Constituție, conform cărora Curtea Constituțională hotărăște asupra excepțiilor de neconstituționalitate ridicate în fața instanțelor judecătorești, privind neconstituționalitatea legilor și a ordonanțelor Guvernului, trebuie înțelese în sensul că se referă numai la actele normative de acest fel, adoptate după intrarea în vigoare a Constituției. Astfel, s-ar putea considera că nu poate fi sesizată Curtea cu privire la neconstituționalitatea unor prevederi cuprinse în acte normative adoptate anterior, astfel cum este și Codul penal.

* Rămasă definitivă prin Decizia nr.14 din 8 martie 1994 (M. Of. nr.126 din 23 mai 1994).

Nu mai puțin însă, potrivit art.150 alin. (1) din Constituție, legile și toate celelalte acte normative rămân în vigoare în măsura în care ele nu contravin Constituției. Dacă ele sunt contrare acesteia, concluzia logică este că ele au fost abrogate implicit, fapt întărit de altfel și de principiul că legea posterioară abrogă pe cea care i-a precedat, Dacă este contrară. Prin urmare, abrogarea dispoziției legale anterioare Constituției, potrivit art.150 alin.(1) al acesteia, presupune neconformitatea sa cu Constituția, adică este Rezultatul neconstituționalității ei.

Desigur, instanța de drept comun are nu numai dreptul, dar și obligația să stabilească Dacă textul de lege, a cărui aplicare urmează să se facă, mai este sau nu în vigoare. Aceasta implică faptul că ea trebuie să se pronunțe asupra împrejurării Dacă textul în cauză a fost sau nu abrogat, explicit sau implicit.

Dacă însă, ca în speță excepția de neconstituționalitate a fost ridicată și instanța de drept comun nu a statuat în acest sens, ea se desesizează sub acest aspect, excepția urmând, potrivit art.23 alin(2) din Legea nr.47/1992, să fie trimisă spre soluționare Curții Constituționale, instanța urmând să-și exprime, în încheierea pe care o pronunță în acest scop, doar o simplă opinie care nu se reflectă în cadrul interlocutoriu al acestei încheieri. Rezultă, așadar, că în situația în care, deși nu a suspendat judecarea cauzei, dar a sesizat prin încheiere Curtea Constituțională, instanța de drept comun nu ar putea să judece în continuare, sub acest aspect, statuând că legea a fost sau nu abrogată implicit. Sesizată cu o astfel de excepție, Curtea Constituțională nu poate refuza să o soluționeze, deși nu este vorba despre o lege adoptată după intrarea în vigoare a Constituției, ci despre una care a fost abrogată implicit prin aceasta, întrucât sunt în discuție raporturi juridice de drept substanțial sau procesual stabilite după intrarea în vigoare a Constituției. Este de reținut că, în această din urmă ipoteză, va trebui făcut în prealabil un examen al conformității legii atacate cu prevederile Constituției, pentru că numai astfel se poate stabili Dacă legea a fost sau nu abrogată implicit.

Potrivit dispozițiilor art.3 alin.(1) din Legea nr.47/1992, text citat mai sus, Curtea Constituțională este singura în drept să stabilească, desigur în condițiile legii, asupra

competenței sale. Ea se consideră competentă să soluționeze problema privitoare la abrogarea implicită prin Constituție a unei legi anterioare, în situația în care a fost sesizată în mod legal asupra unei excepții de neconstituționalitate, în condițiile precizate.

A proceda altfel ar însemna, pe de o parte, o prelungire inutilă a procesului, iar pe de altă parte, a se deroba de la o soluție care semnifică o aplicare corectă a Constituției.

Cu privire la problema de fond, și anume Dacă prevederile art.223 din Codul penal au fost sau nu implicit abrogate potrivit art.150 alin (1) din Constituție, se rețin următoarele:

Conceptul de avut obștesc urmează a fi raportat la formele proprietății consacrate și reglementate de Constituție, pentru a constata dacă între acestea există ori nu concordanță și, deci, dacă poate fi sau nu vorba de abrogarea totală, sau parțială a textelor din Codul penal care folosesc termenul de avut obștesc.

În lumina art.145 din Codul penal care se referă la "organizațiile de stat, organizațiile obștești sau orice organizații care desfășoară o activitate utilă din punct de vedere social și care funcționează potrivit legii", termenul de avut obștesc a fost interpretat în practica juridică anterioară extensiv, incluzând proprietatea de stat, cooperatistă și a altor organizații obștești, care s-au bucurat de un regim juridic de favoare, în comparație cu proprietatea care constituia avutul personal.

Art.135 alin. (1) din Constituție ocrotește proprietatea indiferent de titularul ei. De asemenea, art.41 alin.(1) din Constituție garantează dreptul de proprietate privată.

Proprietatea este publică sau privată, prevede art.135 alin.(2) din Constituție, ceea ce înseamnă că altfel de forme de proprietate, care să nu se încadreze într-una dintre acestea, nu pot exista.

Potrivit art.135 alin.(3) din Constituție, proprietatea publică aparține statului sau unităților administrativ-teritoriale, adică Județelor, municipiilor, orașelor ori comunelor.

Pe cale de consecință, dat fiind că nu se definește proprietatea privată, rezultă că proprietatea care nu este publică este privată.

Este de reținut, de asemenea, că bunurile care sunt proprietatea publică nu au toate același regim juridic. Într-adevăr, unele bunuri sunt exclusiv obiect al proprietății publice, după cum prevede art.135 alin.(4) din Constituție. Acest text determină bunurile obiect exclusiv al proprietății publice după două procedee, și anume: enumeră asemenea bunuri sau prevede că alte bunuri, obiect exclusiv al proprietății publice, sunt "stabilite de lege".

Din prima categorie fac parte următoarele bunuri: bogățiile de orice natură ale subsolului, căile de comunicație, spațiul aerian, apele cu potențial energetic valorificabil și cele ce pot fi folosite în interes public, plajele, marea teritorială, resurse naturale ale zonei economice și ale platoului continental.

Din cea de-a doua categorie fac parte bunurile stabilite de alte legi decât Constituția.

Asemenea legi au apărut atât înainte de Constituție, cât și după aceasta, cum sunt Legea fondului funciar nr. 18/1991 și Legea nr.56/1992 privind frontiera de stat a României.

Este însă de observat că aceste alte legi folosesc și ele două metode de a determina bunurile obiect exclusiv al proprietății publice.

În primul rând, aceste alte legi enumeră bunurile obiect exclusiv al proprietății publice, cum face art.5 din Legea nr.18/1991, cu privire la terenuri, precum și art.4 lit.a) alin.(2) din Legea nr.56/1992, care se referă la fâșia de protecție a frontierei de stat, și art.74 privind imobilele în care funcționează punctele pentru trecerea frontierei rutiere.

În al doilea rând, aceste alte legi precizează criteriul cu ajutorul căruia se poate determina dacă bunul este obiect exclusiv al proprietății publice. Astfel, art.5 alin.1 din Legea nr.18/1991 se

referă la terenurile „care, prin natura lor, sunt de uz sau de interes public”, iar art.4 ultimul alineat din aceeași lege se referă la terenurile "afectate unei utilități publice". Prin urmare, natura bunurilor ori destinarea lor unei utilități publice constituie criterii pentru determinarea bunurilor obiect exclusiv al proprietății publice.

În felul acesta, legiuitorul are posibilitatea de a extinde ori de a restrânge sfera bunurilor care sunt obiectul exclusiv al proprietății publice, fie prin enumerarea bunurilor, fie prin stabilirea destinației lor „unei utilități publice”.

De asemenea, organul de stat competent să stabilească destinația concretă a unor bunuri, deci un alt organ decât cel legislativ, are posibilitatea, în acest fel, să determine cuprinderea bunurilor respective în categoria celor ce formează obiectul exclusiv al proprietății publice.

Bunurile care sunt obiect exclusiv al proprietății publice fac parte din domeniul public, după cum prevede, de exemplu, art.4 și 5 din Legea nr.18/1991 ori art.4 lit.a) alin.(2) și art.74 din Legea nr.56/1992.

Dat fiind că unele bunuri sunt obiect exclusiv al proprietății publice, rezultă că ele sunt inalienabile și imprescriptibile atât extinctiv, cât și achizitiv, după cum prevede, de altfel, și art.1844 din Codul civil. În acest sens, art.135 alin.(5) din Constituție dispune că bunurile proprietate publică sunt inalienabile și că ele, în condițiile legii, pot fi date în administrarea regiilor autonome ori instituțiilor publice sau pot fi concesionate ori închiriate.

Potrivit Constituției, toate bunurile, cu excepția celor prevăzute de art.135 alin.(4), pot fi obiect al proprietății publice, sau al proprietății private.

Bunurile care nu sunt obiect exclusiv al proprietății publice sunt alienabile și prescriptibile. Prin urmare, bunurile care fac parte din patrimoniul regiilor autonome ori al societăților comerciale cu capital de stat, în măsura în care nu se încadrează în categoria de mai sus fiind date în administrare, concesionate ori închiriate acestora, aparțin proprietății private.

De altfel, potrivit art.5 și art.20 alin.2 din Legea nr.15/1990, regiile autonome și societățile comerciale cu capital de stat sunt proprietare asupra bunurilor ce fac parte din patrimoniul lor, afară dacă – după cum s-a arătat – au intrat în acest patrimoniu cu un alt titlu juridic.

În cadrul societăților comerciale cu capital de stat, aparțin statului ori unităților administrativ-teritoriale acțiunile sau părțile sociale, dar bunurile acestor societăți constituie proprietatea lor, după cum prevede Legea nr.15/1990. În aceste condiții, bunurile proprietatea regiilor autonome și societăților comerciale cu capital de stat nu constituie obiect exclusiv al proprietății publice.

Tot astfel, bunurile ce aparțin organizațiilor cooperatiste ori altor organizații obștești sunt proprietate privată.

Potrivit art.41 alin.(2) din Constituție, proprietatea privată este ocrotită în mod egal de lege, indiferent de titular.

Acest text trebuie interpretat în sensul că se referă la ocrotirea în mod egal a proprietății aparținând persoanelor fizice ori persoanelor juridice de drept privat, precum și la ocrotirea bunurilor ce formează obiectul proprietății private a statutului.

Rezultă că statul sau unitățile administrativ-teritoriale nu pot beneficia, cât privește bunurile ce nu formează obiectul exclusiv al proprietății publice, de o apărare juridică diferită de cea a persoanelor fizice sau a persoanelor juridice de drept privat.

Față de cele ce preced, se constată că termenul de avut obștești, care el însuși a

devenit necorespunzător, nu mai poate cuprinde decât bunurile ce formează obiectul exclusiv al proprietății publice. Pe cale de consecință, textele din Codul penal care folosesc termenul de avut obștesc sunt abrogate parțial, rămânând a fi aplicate numai bunurilor care formează obiectul exclusiv al proprietății publice și aceasta numai de la data punerii în aplicare a Constituției, astfel cum rezultă din art.150 alin.(1).

În speță, cele arătate trebuie aplicate și în cazul art.223 din Codul penal.

Revine astfel instanțelor ordinare să facă o corectă aplicare a legii, încadrând faptele fie potrivit textelor care se referă la infracțiunile contra bunurilor ce formează obiectul exclusiv al proprietății publice, fie potrivit celor care se referă la bunurile ce fac obiectul proprietății private.

Ca urmare, excepția ridicată de Lungu Gheorghe va fi admisă, constatându-se că art.223 din Codul penal a fost abrogat parțial potrivit art.150 alin.(1) din Constituție, el urmând a fi aplicat numai cu privire la bunurile prevăzute de art.135 alin.(4) din Constituție, care formează obiectul exclusiv al proprietății publice.

Pentru considerentele expuse, în temeiul art.13 lit.A.c) și art.25 alin.(1) din Legea nr.47/1992, în unanimitate,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Admite excepția ridicată de inculpatul Lungu Gheorghe, cu care Curtea Constituțională a fost sesizată prin Încheierea din 11 ianuarie 1993 a Judecătoriei Tulcea.

Constată că art.223 din Codul penal a fost abrogat parțial potrivit art.150 alin.(1) din Constituție și, în consecință, acesta urmează a se aplica numai cu privire la bunurile prevăzute de art.135 alin.(4) din Constituție, bunuri ce formează obiectul exclusiv proprietății publice.

Cu recurs în termen de 10 zile de la comunicare.

Pronunțată în ședința publică astăzi, 26 mai 1993.